

nen. Hij legde van Mook een nota voor¹ waarin hij die onafhankelijkheid 'in een niet te ver verwijderde toekomst' het 'logisch eindpunt' noemde van de Nederlandse koloniale politiek. 'Er (is)', schreef hij voorts, daarbij denkend aan het beleid dat de Japanners voerden en wel zouden blijven voeren,

'bij de situatie van Indië na de verdrijving van de Japanners een vermoeden ten gunste van de veronderstelling dat men dan te doen zal hebben met een bevolking welke in principe in het bezit moet worden geacht van haar onafhankelijkheid. Reëel is, dat bijkans alle intellectueel ontwikkelde Indonesiërs bewust, en een nog veel groter aantal minder ontwikkelden instinctmatig, slechts de onafhankelijkheid beschouwen als de te aanvaarden positie . . . Na enige jaren van afscheiding van Nederland zal het Indonesische denken en gevoelen onmogelijk meer tot de oude toestand, die wij legitiem noemen, kunnen terugkeren.'

Betekende erkenning van Indië's recht op onafhankelijkheid dat Indië en Nederland geheel uit elkaar zouden gaan? Peekema dacht van niet:

'Alle factoren zijn aanwezig om als waarschijnlijk te mogen aannemen, dat . . . een in volkomen vrijheid gevormd algemeen Indisch gevoel in meerderheid de strekking zou hebben, een aanzienlijke mate van cultureel, economisch en staatkundig verband met Nederland weder in te stellen.'

Hoe dat zij, als 'principe van Indisch beleid' moest, aldus Peekema, de regering aanvaarden,

'dat de basis der legitimiteit in vele opzichten van dubieuze houdbaarheid kan blijken te zijn, en dat het deswege aanbeveling verdient, dit beleid zekerheids-halve te baseren op het enige alternatief: nl. dat er na de oorlog zal zijn een Indisch land en volk in het bezit van soevereiniteit en onafhankelijkheid.'

Dit 'principe van Indisch beleid' werd door van Mook verworpen. Wel hield deze de onafhankelijkheid van Indonesië op den duur voor onvermijdelijk maar die ontvoogding wenste hij juist te beheersen; hij meende dat Peekema het effect van de Japanse propaganda overschatte, en vreesde dat de regering, als zij *begon* met Indië's recht op onafhankelijkheid te erkennen, haar greep op de ontwikkeling geheel zou verliezen. In september deed hij zijn ambtgenoten twee lange, grotendeels door hemzelf geschreven nota's toekomen, de ene ('Historisch overzicht van de staat-

¹ Exemplaar in Collectie-van Mook (RvO), bundel 1941-'42.